

EEN KRITISCHE RECHTER EN DE FRAGIELE RECHTERLIJKE ONAFHANKELIJKHEID IN HONGARIJE

Europees Hof voor de Rechten van de Mens 27 mei 2014
(Raimondi (Pres.), Karakaş, Vučinić, Jäderblom, Kúris, Spano, Kjølbros)

Baka t. Hongarije (appl. no. 20261/12)

Samenvatting | Het EHRM oordeelt dat Hongarije in strijd heeft gehandeld met artikel 10 EVRM door de ambtstermijn van de President van het Hooggerechtshof voortijdig te beëindigen wegens de kritiek die hij op verschillende wetsvoorstellen heeft geleverd. Eén van de wetsvoorstellen betrof de verplichte vervroeging van de pensioenleeftijd voor rechters, een voorstel waarvan het HvJEU heeft geoordeeld dat het in strijd is met de richtlijn voor gelijke behandeling in arbeid en beroep. Het EHRM zet de zaak in de sleutel van de rechterlijke onafhankelijkheid.

Trefwoorden | Vrijheid van meningsuiting, rechterlijke onafhankelijkheid
[art. 10 EVRM, art. 6 EVRM]

Noot | Sietske Dijkstra *

Kluwer Navigator | NTM-NJCM Bull. 2013/42

FEITEN

Klager in deze zaak is rechter Baka, die op 22 juni 2009 voor de duur van zes jaar benoemd werd tot President van het Hooggerechtshof van Hongarije. Daarvoor was hij gedurende 17 jaar rechter bij het EHRM en ruim een jaar rechter bij een appelcollege in Hongarije. Het presidentschap van het Hooggerechtshof was gekoppeld aan het voorzitterschap van de *National Council of Justice* (hierna: de Raad), die was belast met taken op het gebied van het bestuur en beheer van de rechtspraak. Op Baka rustte als voorzitter van de Raad de taak om namens de rechtspraak tegenover het Parlement een standpunt te verwoorden over wetsvoorstellen die de rechtspraak raakten. In 2011 heeft Baka zich in dit verband kritisch over een aantal wetsvoorstellen uitgesproken die waren ingediend door de centrumrechtse coalitie geleid door de Hongaarse Burgerunie (*Fidesz*). Deze wetsvoorstellen waren onderdeel van een plan van de coalitie om verregaande (constitutionele) hervormingen te realiseren van onder meer de rechtspraak. Het betreft de volgende voorstellen:

- de 'Nullification Bill' die tot doel had om rechterlijke veroordelingen wegens betrokkenheid bij de politieke protesten in Hongarije in 2006 te herzien. Baka bekritiseerde de wijze waarop die herziening zou plaatsvinden, namelijk door een heropening van reeds gesloten procedures en het ongeldig verklaren van rechterlijke uitspraken;
- een wetsvoorstel tot vervroeging van de verplichte pensioenleeftijd voor rechters van 70 naar 62 jaar. In brieven aan onder meer de premier van Hongarije en een communiqué aan

- Mr. S. Dijkstra, rechter in de Rechtbank Noord-Nederland Afdeling Privaatrecht en als buitenpromovendus verbonden aan de OUNL, promotor prof. dr. H. Spoormans.

de Europese Unie heeft Baka erop gewezen dat dit zou meebrengen dat in korte tijd een tiende van de rechters met pensioen zou gaan en heeft hij zich onder meer op het standpunt gesteld dat het voorstel strijdig is met de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en discriminatoir is;

- een wetsvoorstel tot wijziging van bepaalde procesrechtelijke regelingen. Baka heeft dit wetsvoorstel aangevochten bij het Constitutionele Hof van Hongarije, een mogelijkheid die hem op grond van zijn functie openstond, hetgeen ertoe heeft geleid dat het Hof de betreffende bepalingen ongrondwettig heeft verklaard;
- wetsvoorstellen tot reorganisatie van de rechtspraak en tot wijziging van de beloning van rechters. Met deze voorstellen zou het Hooggerechtshof van Hongarije de traditionele naam Kúria krijgen en zou de Raad worden vervangen door twee andere organen, waarbij de koppeling tussen het voorzitterschap van die organen en het presidentschap van het Hooggerechtshof zou worden beëindigd. Baka heeft onder meer kritiek geleverd op de ruime bevoegdheden van de nieuwe organen, die hij als excessief omschreef.

Op 19 oktober 2011 heeft de Minister van Justitie van Hongarije tijdens een televisie-interview gezegd dat de hervormingen geen reden vormden om wijziging te brengen in de persoon van de President van het Hoogerechtshof, een standpunt dat ook eerder dat jaar door een politicus van de coalitie in de media was ingenomen. In november 2011 werd niettemin nog een aantal (constitutionele) wijzigingsvoorstellen door de coalitie gedaan. Deze hielden in dat de President van de nieuwe Kúria voor 1 januari 2012 zou worden gekozen en dat de aanstelling van de President van het Hoogerechtshof en voorzitter van de Raad zou eindigen met de inwerkingtreding van de gewijzigde Grondwet. Ook werd een nieuw criterium geïntroduceerd voor de selectie van de President van de Kúria: vereist was in elk geval vijf jaar ervaring in de nationale rechtspraak. Baka werd niet voorgedragen voor het nieuwe presidentschap en omdat de Grondwet per 1 januari 2012 werd gewijzigd, is hij op die datum, drieënhalf jaar eerder dan oorspronkelijk de bedoeling was, afgetreden. Daarna is Baka gaan werken als rechter in de civiele sectie van de Kúria.

UITSPRAAK

(...)

THE LAW

I. ALLEGED VIOLATION OF ARTICLE 6 § 1 OF THE CONVENTION

(...)

B. The Court's assessment

1. Admissibility

(...)

2. Merits

73. The Court reiterates that Article 6 § 1 of the Convention secures to everyone the right to have any claim relating to his civil rights and obligations brought before a court or tribunal. In this way it embodies the “right to a court”, of which the right of access – that is, the right to institute proceedings before the courts in civil matters – constitutes one aspect (see *Golder v. the United Kingdom*, judgment of 21 February 1975, § 36, Series A no. 18). However, the right of access to the courts is not absolute but may be subject to limitations that do not restrict or reduce the access left to the individual in such a way or to such an extent that the very essence of the right is impaired. Furthermore, a limitation will not be compatible with Article 6 § 1 if it does not pursue a legitimate aim and if there is not a reasonable relationship of proportionality between the means employed and the aim sought to be achieved (see *Ashingdane v. the United Kingdom*, judgment of 28 May 1985, § 57, Series A no. 93, and *Markovic and Others v. Italy* [GC], no. 1398/03, § 99, ECHR 2006-XIV).

74. In the present case, the Court notes that under the Hungarian domestic system, judges of the Supreme Court, including their president, were not expressly excluded from the right of access to a court (see, conversely, *Apay* and *Nazsiz*, cited above). Domestic law expressly provided for the right to a court in the event of dismissal of a court executive: the dismissed court executive was entitled to contest his or her dismissal before the Service Tribunal (section 74/A(2) of the Organisation and Administration of the Courts Act (Act LXVI of 1997), see paragraph 36 above).

75. The Court observes that the applicant’s access to a court was impeded, rather than by express exclusion, by the fact that the impugned measure, namely the premature termination of his mandate as President of the Supreme Court, had been written into the Fundamental Law itself (section 11(2) of the Transitional Provisions of the Fundamental Law of Hungary, see paragraph 41 above) and was therefore not subject to any form of judicial review, including by the Constitutional Court. Unlike the former Vice-President of the Supreme Court, who was able to file a constitutional complaint with the Constitutional Court against the statutory provision which terminated his term of office (see paragraph 46 above), the termination of the applicant’s mandate as President of the Supreme Court was provided for by the Fundamental Law and as such could not be challenged before the Constitutional Court. In those circumstances, the nature of the impugned measure itself rendered the applicant’s access to a court impossible in practice. The Court reiterates that in order for the first condition of the *Eskelinen* test to be met, national law must expressly exclude access to a court for the post or category of staff in question.

76. In view of the above, the Court considers that the Government have not demonstrated that the legal policy choice of enacting the premature termination of the applicant’s mandate, as President of the Supreme Court, into the Fundamental Law involved an express identification by the Government, in particular the national legislature, of an “[area] of public service involving the exercise of the discretionary powers intrinsic to State sovereignty where the interests of the individual must give way”, as elaborated in *Vilho Eskelinen* (see § 61). Therefore, it cannot be concluded that the national law “expressly excluded access to a court” for the applicant’s claim. The first condition of the *Eskelinen* test has not been met and Article 6 applies under its civil head.

77. Furthermore, even assuming that the national legislative framework specifically denied the applicant the right of access to a court and that the first condition of the *Eskelinen* test was therefore met, as the Government claimed, the Court considers that the applicant’s exclusion from the right of access to a court was not justified. Relying on the Court’s reasoning in its decision in the case of *Harabin* (cited above), the Government maintained that the applicant’s post as President of the Supreme Court involved by its very nature the exercise of powers conferred on him by public law and duties designed to safeguard the general interests of the State. The Court reiterates that according to the new approach adopted in *Vilho Eskelinen*, the mere fact that the applicant is in a sector or department which participates in the exercise of power conferred by public law is not in itself decisive. In order for the exclusion to be justified, it is for the State to show that the subject matter of the dispute at issue is related to the exercise of State power or that it has called into question the special bond of trust and loyalty between the civil servant and the State (see *Vilho Eskelinen and Others*, cited above, § 62). In the present case, the Government have not adduced

any arguments to show that the subject matter of the dispute, which related to the premature termination of the applicant's mandate as President of the Supreme Court, was linked to the exercise of State power in such a way that the exclusion of Article 6 guarantees was objectively justified. In this regard, the Court considers it significant that the former Vice-President of the Supreme Court, unlike the applicant, was able to challenge the premature termination of his mandate before the Constitutional Court (see paragraph 46 above).

78. In these circumstances, and in applying the *Vilho Eskelinen* criteria, the Court finds that it is competent *ratione materiae* to examine the present complaint and, furthermore, that there has been a violation of the applicant's right of access to a tribunal competent to examine the premature termination of his mandate as President of the Supreme Court, as guaranteed by Article 6 § 1 of the Convention.

79. The Court accordingly dismisses the Government's preliminary objection and finds that there has been a violation of Article 6 § 1 of the Convention.

II. ALLEGED VIOLATION OF ARTICLE 10 OF THE CONVENTION

(...)

C. The Court's assessment

1. Admissibility

(...)

2. Merits

88. The Court notes that the status which the applicant enjoyed as President of the Supreme Court did not deprive him of the protection of Article 10 (see *Harabin v. Slovakia*, no. 58688/11, § 149, 20 November 2012). Moreover, having regard in particular to the growing importance attached to the separation of powers (see *Kleyn and Others v. the Netherlands* [GC], nos. 39343/98, 39651/98, 43147/98 and 46664/99, § 193, ECHR 2003-VI, and *Stafford v. the United Kingdom* [GC], no. 46295/99, § 78, ECHR 2002-IV) and the importance of safeguarding the independence of the judiciary, any interference with the freedom of expression of a judge in a position such as the applicant's calls for close scrutiny on the part of the Court (see *Harabin* (dec.), no. 62584/00, 29 June 2004). However, in order to determine whether this provision was infringed, it must first be ascertained whether the disputed measure amounted to an interference with the exercise of the applicant's freedom of expression – in the form of a “formality, condition, restriction or penalty” – or whether it lay within the sphere of the right of access to or employment in the civil service, a right not secured in the Convention. In order to answer this question, the scope of the measure must be determined by putting it in the context of the facts of the case and of the relevant legislation (for recapitulation of the relevant case-law, see *Wille v. Liechtenstein* [GC], no. 28396/95, §§ 42-43, ECHR 1999-VII; *Harabin* (dec.), cited above; *Kayasu v. Turkey*, nos. 64119/00 and 76292/01, §§ 77-79, 13 November 2008; *Kudeshkina v. Russia*, no. 29492/05, § 79, 26 February 2009; *Poyraz v. Turkey*, no. 15966/06, §§ 55-57, 7 December 2010; and *Harabin v. Slovakia*, cited above, § 149).

89. In the *Wille* case, the Court found that a letter sent to the applicant (the President of the Liechtenstein Administrative Court) by the Prince of Liechtenstein announcing his intention not to reappoint him to a public post constituted a “reprimand for the previous exercise by the applicant of his right to freedom of expression” (see *Wille*, cited above, § 50). The Court observed that in that letter the Prince had criticised the content of the applicant's lecture and announced the intention to sanction him because he had freely expressed his opinion on questions of constitutional law. The Court therefore concluded that Article 10 was applicable and that there had been an interference with the applicant's right to freedom of expression. Similarly, in *Kudeshkina v. Russia* (cited above), the Court observed that the decision to bar the applicant from holding judicial office had been prompted by her statements to the media. Neither the applicant's

eligibility for public service nor her professional ability to exercise judicial functions was part of the arguments before the domestic authorities. Accordingly, the measure complained of essentially related to freedom of expression, and not to the holding of a public post in the administration of justice, the right to which is not secured by the Convention.

90. On the contrary, in the *Harabin case* (see *Harabin* (dec.), cited in § 88 above), the Court considered that the Government's proposal (based on a report by the Minister of Justice) to revoke the applicant's appointment as President of the Supreme Court essentially related to the applicant's ability to exercise his functions, that is, to the appraisal of his professional qualifications and personal qualities in the context of his activities and attitudes relating to State administration of the Supreme Court. In the Court's view, the measure complained of lay, as such, within the sphere of holding a public post related to State administration of justice, a right not secured in the Convention. The documents before the Court did not indicate that the proposal to remove the applicant from office had been exclusively or preponderantly prompted by the views that he had expressed on a draft amendment to the Constitution. The Court concluded that there had been no interference with the exercise of the applicant's right to freedom of expression. Similarly, in the *Harabin* judgment it was the applicant's professional behaviour in the context of the administration of justice which represented the essential aspect of the case. The disciplinary proceedings related to the discharge by the applicant of his duties as President of the Supreme Court, and therefore lay within the sphere of his employment in the civil service. The disciplinary offence of which the applicant was accused and found guilty did not involve any statements or views expressed by him in the context of a public debate or in the media. The Court also concluded that the disputed measure did not amount to an interference with the exercise of the applicant's right to freedom of expression (see *Harabin* judgment, cited above, §§ 150-53).

91. The Court considers that the issue at the heart of the present case is whether the applicant's mandate as President of the Supreme Court was terminated solely as a result of the reorganisation of the judiciary in Hungary, as the Government have claimed, or whether, as the applicant has argued, as a consequence of the views he expressed publicly on legislative reforms affecting the judiciary.

92. The Court notes at the outset that in his capacity as President of the Supreme Court and the National Council of Justice, the applicant expressed his views on different legislative reforms affecting the judiciary between 12 February and 3 November 2011 (see paragraphs 11-16 above). He expressed his opinions through his spokesman, through public letters or communiqués, including with other members of the judiciary, by challenging legislation before the Constitutional Court, or by directly addressing Parliament in a speech (3 November 2011). On 19 November 2011, a bill proposing an amendment to the 1949 Constitution was submitted to Parliament by a member of the governing party. The amendment proposed that Parliament should elect the president of the new Kúria by 31 December 2011 at the latest. On 20 November 2011, two leaders of the political parties forming the parliamentary majority submitted to Parliament a Bill on the Transitional Provisions of the Fundamental Law. Pursuant to section 11(2) of the Bill, the mandate of the President of the Supreme Court would be terminated upon the entry into force of the Fundamental Law. That measure was also included in a proposal to amend the Organisation and Administration of the Courts Bill (Bill T/4743), submitted by another member of the governing party on 23 November 2011. On 28 November and 30 December 2011, all those proposals were adopted and enacted. The effect was to terminate the applicant's term of office as President of the Supreme Court as of 1 January 2012, when the Fundamental Law entered into force and the new Kúria became the legal successor of the Supreme Court.

93. The Court also notes that on 9 November 2011, the Organisation and Administration of the Courts Bill was amended and a new criterion was introduced as regards eligibility for the post of President of the Kúria. This criterion related to the time served as a judge in Hungary (at least five years); the time served as a judge in an international court was not counted. The fact that the applicant did not meet the new requirement led to his ineligibility for the post of President of the new Kúria.

94. The Court observes that the proposals to terminate the applicant's mandate as President of the Supreme Court as well as the new eligibility criterion for the post of President of the Kúria were all submitted to Parliament after he had publicly expressed his views on the legislative reforms at issue, and were adopted within an extremely short time. In fact, in two interviews given on 14 April and 19 October 2011 – that

is, before those proposals were submitted to Parliament – two members of the parliamentary majority, one of whom was State Secretary of Justice, had declared that the President of the Supreme Court would continue as President of the Kúria. The Court further notes that on 6 July 2011, the Government of Hungary assured the Venice Commission that the drafting of the transitional provisions of the Fundamental Law would not be used to unduly put an end to the terms of office of persons elected under the previous legal regime.

95. The Court is not convinced by the Government's arguments that the impugned measure was a necessary consequence of the fundamental changes in the functions of the supreme judicial authority in Hungary and its president. The fact that the functions of the President of the National Council of Justice were separated from those of the President of the new Kúria is not sufficient in itself to conclude that the functions for which the applicant had been elected ceased to exist on the entry into force of the Fundamental Law, as the Government have argued. Furthermore, neither the applicant's ability to exercise his functions as president of the highest court in Hungary, nor his professional behaviour were called into question before the domestic authorities (see, conversely, *Harabin* (judgment), cited above, § 151; and *Harabin* (dec.), cited above).

96. The Court considers that the above facts and the sequence of events in their entirety corroborate the applicant's version of events, namely that the early termination of his mandate as President of the Supreme Court was not the result of a justified restructuring of the supreme judicial authority in Hungary, but in fact was set up on account of the views and criticisms that he had publicly expressed in his professional capacity on the legislative reforms concerned.

97. In view of the above, the Court concludes that the early termination of the applicant's mandate as President of the Supreme Court was a reaction against his criticisms and publicly expressed views on judicial reforms and thereby constituted an interference with the exercise of his right to freedom of expression, as guaranteed by Article 10 of the Convention. The Court will therefore examine whether it was justified under paragraph 2 of Article 10 of the Convention.

98. The Court notes that the applicant contested that the interference with his freedom of expression was "prescribed by law" or pursued a legitimate aim. However, even if such interference were "prescribed by law" and in pursuit of legitimate aims so as to satisfy the requirements of Article 10 § 2 of the Convention in that respect, the Court considers that it was not "necessary in a democratic society", for the following reasons.

99. The Court attaches particular importance to the office held by the applicant, the statements or views that he expressed publicly, the context in which they were made and the reaction thereto. In his professional capacity as President of the Supreme Court and of the National Council of Justice, the applicant expressed his opinion on four legislative reforms affecting the judiciary. The reforms concerned issues related to the functioning and reform of the judicial system, the independence and irremovability of judges and the retirement age of judges. The Court reiterates that issues concerning the functioning of the justice system constitute questions of public interest, the debate of which enjoys the protection of Article 10 (see *Kudeshkina*, cited above, § 86). Even if an issue under debate has political implications, this is not in itself sufficient to prevent a judge from making a statement on the matter (see *Wille*, cited above, § 67).

100. The Court notes that it was not only the applicant's right but also his duty as President of the National Council of Justice to express his opinion on legislative reforms affecting the judiciary, after having gathered and summarised the opinions of different courts. The applicant also used his prerogative to challenge some of the legislation concerned before the Constitutional Court and the possibility to express his opinion directly before Parliament during the relevant parliamentary debate. There is no evidence to conclude that the views expressed by the applicant went beyond mere criticism from a strictly professional perspective, or that they contained gratuitous personal attacks or insults.

101. As regards the proportionality of the interference, the Court notes that the applicant's term of office as President of the Supreme Court was terminated three and a half years before the end of the fixed term applicable under the legislation in force at the time of his election. Furthermore, although the applicant remained in office as a judge of the new Kúria, the premature termination of his mandate as President of the Supreme Court had pecuniary consequences, namely the loss of the remuneration and other benefits

applicable to that post for the rest of his presidential term. The Court reiterates that the fear of sanction has a “chilling effect” on the exercise of freedom of expression and in particular risks discouraging judges from making critical remarks about public institutions or policies, for fear of losing their judicial office (see, *mutatis mutandis*, *Wille*, cited above, § 50, and *Kudeshkina*, cited above, §§ 98-100). This effect, which works to the detriment of society as a whole, is also a factor that concerns the proportionality of, and thus the justification for, the sanction imposed on the applicant.

102. The Court reiterates that the fairness of proceedings and the procedural guarantees afforded (see, *mutatis mutandis*, *Steel and Morris v. the United Kingdom*, no. 68416/01, § 95, ECHR 2005-II, § 95, and *Kudeshkina*, cited above, § 83) are factors to be taken into account when assessing the proportionality of an interference with the freedom of expression guaranteed by Article 10. The absence of an effective judicial review of the impugned measure may also lead to the violation of Article 10 (see *Saygılı and Seyman v. Turkey*, no. 51041/99, §§ 24-25, 27 June 2006, and *Lombardi Vallauri v. Italy*, no. 39128/05, §§ 45-56, 20 October 2009). In the instant case, in the light of the considerations that led it to find a violation of Article 6 of the Convention, the Court considers that the impugned measure was not subject to effective judicial review by the domestic courts.

103. Having regard to the foregoing considerations, the Court finds that the interference with the applicant’s right to freedom of expression was not necessary in a democratic society. Accordingly, there has been a violation of Article 10 of the Convention.

III. ALLEGED VIOLATION OF ARTICLE 1 OF PROTOCOL No. 1

104. The applicant further complained that his premature dismissal from his position had unjustifiably deprived him of the peaceful enjoyment of his possessions, namely: (a) the vested benefits that would have been due to him during his term of office, and (b) the post-term benefits as an outgoing president of the Supreme Court. He complained that the post-term benefits had been abrogated by customised and retroactive legislative measures. He relied on Article 1 of Protocol No. 1. In his observations, the applicant submitted that if the Court would not allow full compensation for those claims as damage inextricably linked to the violation of Article 10, he would maintain his position as to the need for separate scrutiny under this provision. Article 1 of Protocol No. 1 reads, in its relevant part, as follows:

“Every natural or legal person is entitled to the peaceful enjoyment of his possessions. No one shall be deprived of his possessions except in the public interest and subject to the conditions provided for by law and by the general principles of international law.

The preceding provisions shall not, however, in any way impair the right of a State to enforce such laws as it deems necessary to control the use of property in accordance with the general interest or to secure the payment of taxes or other contributions or penalties.”

105. The Court reiterates that future income cannot be considered to constitute “possessions” unless it has already been earned or is definitely payable (see *Erkan v. Turkey* (dec.), no. 29840/03, 24 March 2005 and *Anheuser-Busch Inc. v. Portugal* [GC], no. 73049/01, § 64, ECHR 2007-I). There is no right under the Convention to continue to be paid a salary of a particular amount (see *Vilho Eskelinen and Others* [GC], cited above, § 94). The dismissal of the applicant from the post of President of the Supreme Court indeed precluded him from receiving a further salary in that post. Furthermore, the new legislation passed in 2011 prevented him from enjoying the special post-retirement benefits as a former President of the Supreme Court. However, that income had not been actually earned. Nor can it be argued that it was definitely payable (see *Volkov v. Ukraine* (dec.), no. 21722/11, 18 October 2011; see conversely, *N.K.M. v. Hungary*, no. 66529/11, 14 May 2013).

106. It follows that this complaint is incompatible *ratione materiae* with the provisions of the Convention within the meaning of Article 35 § 3 (a) and must be rejected in accordance with Article 35 § 4.

IV. ALLEGED VIOLATION OF ARTICLE 13 OF THE CONVENTION

107. The applicant complained, under Article 13 taken in conjunction with Article 10 of the Convention and Article 1 of Protocol No. 1, that he had been deprived of an effective domestic remedy in relation to his premature dismissal from office.

108. The Government contended that Article 13 was not applicable in the present case, since the applicant could not be considered to have an arguable claim under Article 10.

109. The Court reiterates that Article 13 requires a remedy in domestic law only in respect of grievances which can be regarded as “arguable” in terms of the Convention (see *Boyle and Rice v. the United Kingdom*, 27 April 1988, § 52, Series A no. 131).

110. In so far as the complaint under Article 13 concerns the existence of a domestic remedy in respect of his complaints under Article 1 of Protocol No. 1, the Court notes that it has already declared them inadmissible in paragraph 106 above. Accordingly, the applicant did not have an “arguable claim” of a violation of Article 1 of Protocol No. 1 and, therefore, Article 13 of the Convention is inapplicable.

111. It follows that this part of the complaint under Article 13 of the Convention is incompatible *ratione materiae* with the provisions of the Convention within the meaning of Article 35 § 3 (a) and must be rejected in accordance with Article 35 § 4 thereof.

112. In so far as the complaint under Article 13 concerns the existence of a domestic remedy in respect of the complaint under Article 10, the Court considers that it is admissible. However, the Court notes that the role of Article 6 in relation to Article 13 is that of a *lex specialis*, the requirements of Article 13 being absorbed by more stringent requirements of Article 6 (see, for example, *Efendiyeova v. Azerbaijan*, no. 31556/03, § 59, 25 October 2007). Given the Court’s findings under Article 6 of the Convention, the present complaint does not give rise to any separate issue (see *Oleksandr Volkov*, cited above, § 189).

113. Consequently, the Court holds that it is not necessary to examine the complaint under Article 13 in conjunction with Article 10 of the Convention separately.

V. ALLEGED VIOLATION OF ARTICLE 14 OF THE CONVENTION

114. Lastly, the applicant complained that he had been treated differently from other office holders in analogous situations (other court executives, the president of the Constitutional Court), as a consequence of his having expressed politically controversial opinions. The measures directed against him therefore constituted unjustified differential treatment on the ground of “other opinion”. He relied on Article 14 of the Convention, taken in conjunction with Articles 6 and 10 and Article 1 of Protocol No. 1.

115. The Government argued that since Article 6 was not applicable in the present case, Article 14 was not applicable either. As regards the applicant’s complaint under Article 14 read in conjunction with Article 10, they were of the opinion that this complaint was essentially the same as the one under Article 10, and therefore should also be declared manifestly ill-founded. Nevertheless, they noted that the applicant’s position as President of the Supreme Court differed from that of other judges and other holders of public office elected by Parliament.

116. As the Court has consistently held, Article 14 of the Convention complements the other substantive provisions of the Convention and its Protocols. It has no independent existence since it has effect solely in relation to “the enjoyment of the rights and freedoms” safeguarded by those provisions. Although the application of Article 14 does not presuppose a breach of those provisions – and to this extent it is autonomous – there can be no room for its application unless the facts at issue fall within the ambit of one or more of the latter (see *Hans-Adam von Liechtenstein v. Germany* [GC], no. 42527/98, § 91, ECHR 2001-VIII).

117. The Court has already found that the facts at issue do not fall within the ambit of Article 1 of Protocol No. 1. It therefore concludes that they do not attract the protection of Article 14 in conjunction with Article 1 of Protocol No. 1. It follows that the applicant’s complaint is incompatible *ratione materiae* with the provisions of the Convention and the Protocols thereto, within the meaning of Article 35 § 3 (a) of the Convention, and must be rejected pursuant to Article 35 § 4.

118. As regards the applicant's complaints under Article 14 read in conjunction with Articles 6 and 10, the Court finds that these complaints are intrinsically linked to the complaints submitted under Articles 6 and 10 of the Convention and must therefore be declared admissible. However, having regard to its findings in paragraphs 79 and 103 above, the Court considers it unnecessary to examine these complaints separately.

VI. APPLICATION OF ARTICLE 41 OF THE CONVENTION

119. Article 41 of the Convention provides:

"If the Court finds that there has been a violation of the Convention or the Protocols thereto, and if the internal law of the High Contracting Party concerned allows only partial reparation to be made, the Court shall, if necessary, afford just satisfaction to the injured party."

120. The applicant claimed that as a result of the premature termination of his mandate as President of the Supreme Court and the entry into force of retroactive legislation concerning the remuneration of his post, he had lost his salary as President, other benefits attached to that position as well as the post-term benefits (severance allowance and pension supplement for life) to which he would have been entitled as a former President of the Supreme Court. He provided a detailed calculation of his claim for pecuniary damage, which amounted to 742,520 euros (EUR). He also claimed that as a consequence of the premature termination of his mandate, his professional reputation and career had been damaged and he had suffered considerable frustration. He sought an award of just satisfaction for non-pecuniary damage in the amount of EUR 20,000.

121. As regards the costs and expenses before the Court, the applicant claimed EUR 153,532. The claim consisted of legal fees of the applicant's representatives, who had spent 669.5 hours working on the case; fees for other legal work (research, translations) amounting to 406.9 hours; and other expenses (details of which were provided).

122. The Government contested the applicant's claim for pecuniary damage and submitted that through this claim he had reintroduced his complaint under Article 1 of Protocol No. 1. They contended that his claims for damages for the loss of future income and other property-related damages were unfounded and irrelevant. As regards costs and expenses, the Government argued that the applicant's costs incurred on account of claiming damages for loss of future income as well as his complaint concerning the violation of his right to property could not be considered to have been necessarily incurred or reasonable.

123. In the circumstances of the present case, the Court considers that the question of the application of Article 41 is not ready for decision. That question must accordingly be reserved and the subsequent procedure fixed, having regard to any agreement which might be reached between the Government and the applicant (Rule 75 §§ 1 and 4 of the Rules of Court).

FOR THESE REASONS, THE COURT, UNANIMOUSLY,

1. *Decides* to join to the merits the issue of whether it is competent *ratione materiae* to examine the complaint under Article 6 § 1 of the Convention;
2. *Declares* the complaints concerning Articles 6 § 1, 10, 13 in conjunction with Articles 10, and 14 in conjunction with Articles 6 § 1 and 10 admissible and the remainder of the application inadmissible;
3. *Holds* that it is competent *ratione materiae* to examine the complaint under Article 6 § 1 of the Convention and that there has been a violation of the said article;
4. *Holds* that there has been a violation of Article 10 of the Convention;

5. *Holds* that there is no need to examine the complaint under Article 13 in conjunction with Article 10 of the Convention;

6. *Holds* that there is no need to examine the complaint under Article 14 in conjunction with Articles 6 § 1 and 10 of the Convention;

7. *Holds* that the question of the application of Article 41 of the Convention is not ready for decision and accordingly,

(a) *reserves* the said question;

(b) *invites* the Government and the applicant to submit, within three months from the date on which the judgment becomes final according to Article 44 § 2 of the Convention, their written observations on the matter and, in particular, to notify the Court of any agreement that they may reach;

(c) *reserves* the further procedure and *delegates* to the President of the Chamber the power to fix the same if need be.

(...)'

NOOT

1. In de zaak *Baka*¹ gaat het erom of met de voortijdige beëindiging van de aanstelling van Baka als President van het Hooggerechtshof artikel 6 en 10 EVRM zijn geschonden. Wat betreft artikel 6 EVRM oordeelt het EHRM dat sprake is van een schending: het EHRM stelt vast dat Baka het recht toekomt op een procedure die voldoet aan artikel 6 EVRM, maar dat het nationale systeem daarin niet voorziet omdat het einde van de aanstelling het gevolg is van een wijziging op constitutioneel niveau. De nadruk in deze zaak ligt echter op de toetsing aan artikel 10 EVRM. De zaak *Baka* is de laatste ent aan de boom van de EHRM-rechtspraak over de rechterlijke vrijheid van meningsuiting. Die rechtspraak omvat kwesties die variëren van een disciplinaire reprimande die is opgelegd wegens het uitdelen van politieke pamfletten tot ontslag wegens het leveren van kritiek op de rechtspraak in de media.² In de zaak *Baka* komen verschillende elementen uit deze eerdere rechtspraak terug.

2. De eerste vraag die in de zaak *Baka* moest worden beantwoord, is of artikel 10 EVRM wel van toepassing is. Volgens Baka was het voortijdige einde van zijn aanstelling het gevolg van zijn kritische uitlatingen ten aanzien van de wetsvoorstellen, maar de regering betoogde dat het einde onvermijdelijk voortvloeide uit de doorgevoerde hervormingen. De functie van Baka kwam, aldus de regering, eenvoudigweg te vervallen en de President van de nieuwe Kúria moest beschikken over in elk geval vijf jaar (nationale) ervaring als rechter, ervaring die Baka niet had.

1 Zie ook *EHRC* 2014, 177 (m.nt. Sillen).

2 Respectievelijk EHRM 7 mei 1984, appl. no. 10279/83 (E./Zwitserland) en EHRM 26 februari 2009, appl. no. 29492/05 (Kudeshkina/Rusland), maar zie ook: EHRM 28 oktober 1999, appl. no. 28396/95 (Wille/Liechtenstein), zie ook M. Kuijer, 'Een vorstelijk dispuut', *NJCM-Bulletin* 2000, p. 1209-1227; EHRM 8 februari 2001, appl. no. 47936/99 (Pitkevich/Rusland); EHRM 31 januari 2008, appl.no. 38406/97 (Albayrak/Turkije); EHRM 13 november 2008, appl. nos. 64119/00 en 76292/01 (Kiyasu/Turkije); EHRM 9 juli 2013, appl. no. 51160/06 (Giovanni/Italië).

De derden die in de procedure zijn tussengekomen, een viertal mensenrechten- en burgerrechtenorganisaties, scharen zich achter Baka. Zij zijn van mening dat het einde van de aanstelling onderdeel is van een structureel beleid van de machthebbers om de *checks and balances* in Hongarije te verzwakken.

3. In zaken waarin (rechterlijk) ambtenaren worden geconfronteerd met een disciplinaire maatregel moet worden vastgesteld of die maatregel wordt opgelegd op basis van feiten die als een meningsuiting kunnen worden aangemerkt. In beginsel is een verdragsstaat namelijk vrij om de ambtelijke dienst zo te reguleren zoals zij dat wil: er is destijds bewust voor gekozen om onder het EVRM, anders dan bijvoorbeeld onder het IVBPR, geen bescherming te bieden aan ‘a right of access to or employment in the civil service’.³ Daarom moet steeds worden vastgesteld of de vrijheid van meningsuiting ‘lies at the heart of the case’, zoals het EHRM het formuleert.⁴ Illustratief voor het feit dat dit niet steeds een eenduidige kwestie is, zijn de zaken van *Harabin t. Slowakije* uit 2004 en 2012.⁵ In beide zaken zag rechter Harabin, President van het Hooggerechtshof, zijn klachten over de schending van artikel 10 EVRM in dit stadium stranden. In de eerste zaak klaagde hij erover dat zijn ambtstermijn bij wet was bekort. Dit gebeurde op basis van de inhoud van een rapport van de Minister van Justitie waarin hem werd verweten dat hij op verschillende punten tekort was geschoten in de uitoefening van zijn functie. Hem werd onder meer tegengeworpen dat hij tegenover de Europese Unie een standpunt over de Grondwet had verwoord dat niet steunde op dat van de meerderheid van de Hongaarse rechters. In de tweede zaak klaagde Harabin over de financiële sanctie die hem was opgelegd wegens het weigeren van medewerking aan een audit door het Ministerie van Financiën. Hij had die medewerking geweigerd, omdat hij de mening was toegedaan dat de audit niet werd uitgevoerd door een bevoegd orgaan en op gespannen voet stond met een onafhankelijke rechtspraak. Volgens Harabin moest de sanctie daarom worden gezien als een gevolg van zijn ‘opinions on the law’. Het EHRM was in beide zaken echter van oordeel dat de opgelegde sanctie onvoldoende betrekking had op uitlatingen die Harabin in het openbaar had gedaan, en ‘lay within the sphere of his employment in the civil service’.⁶

4. Moet hetzelfde worden geconcludeerd in de zaak *Baka*? Uit de aard van de zaak volgt dat de beantwoording van deze vraag niet eenvoudig is. Wil sprake zijn van een schending van artikel 10 EVRM dan zal moeten komen vast te staan dat de autoriteiten het motief hadden om Baka uit zijn functie te verwijderen vanwege zijn kritiek. Omdat de regering betwist dat dit zo is, zal dat motief moeten worden gereconstrueerd aan de hand van de beschikbare feiten, feiten waaruit, op zichzelf beschouwd, een dergelijke bedoeling niet blijkt. Het EHRM reconstrueert die bedoeling aan de hand van de chronologie van de gebeurtenissen in 2011 in samenhang met een aantal omstandigheden. Centraal in de argumentatie van het EHRM staat het feit dat

3 EHRM 28 augustus 1986, appl. no. 9228/80 (Glasenapp/Duitsland), par. 50; EHRM 28 augustus 1986, appl. no. 9704/82 (Kosiek/Duitsland), par. 36; EHRM 26 september 1995, appl. no. 17851/91 (Vogt/Duitsland), par. 43; EHRM 24 november 2005, appl. no. 27574/02 (Otto/Duitsland).

4 EHRM 28 augustus 1986, appl. no. 9704/82 (Kosiek/Duitsland), p. 39; EHRM 28 oktober 1999, appl. no. 28396/95 (Wille/Liechtenstein), par. 44; EHRM 27 mei 2014, appl. no. 20261/12 (Baka/Hongarije), par. 91.

5 EHRM 29 juni 2004, appl. no. 62584/00 en EHRM 20 november 2012, appl. no. 58688/11 (Harabin/Slovakije), de laatste zie *EHC* 2013, 58 (m.nt. Mak).

6 Zo geformuleerd in EHRM 20 november 2012, appl. no. 58688/11 (Harabin/Slovakije), par. 151.

de kritiek die Baka heeft geuit, dateert van de periode februari-november 2011, terwijl de wetsvoorstellen die hebben geleid tot het einde van de aanstelling en tot de invoering van het nieuwe vereiste van vijf jaar nationale werkervaring voor het presidentschap van de Kúria daarna werden ingediend. Voor november 2011 bestond er geen indicatie dat de positie van Baka door de hervormingen in het geding zou komen. Integendeel, zo stelt het EHRM vast, meerdere politici, waaronder de Minister van Justitie, hadden in de media juist verklaard dat daarvan geen sprake was. Het EHRM laat zich daarnaast niet overtuigen door de regering met het betoog dat de beëindiging van de aanstelling noodzakelijkerwijs volgt uit de hervormingen van de rechtspraak: het EHRM oordeelt met een korte overweging dat de loskoppeling van de bevoegdheden die eerder toekwamen aan de voorzitter van de Raad van het presidentschap van het Hooggerechtshof, onvoldoende is om dat aan te nemen. Evenmin, zo overweegt het EHRM, staat het functioneren van Baka als President van het Hooggerechtshof ter discussie. Het EHRM concludeert dat het Baka's stelling bevestigd ziet dat het voortijdig einde van diens aanstelling 'was set up' vanwege zijn kritische opvattingen.

5. Met de vaststelling dat de voortijdige beëindiging van de aanstelling een beperking van de vrijheid van meningsuiting oplevert, komt het EHRM toe aan de toetsing aan het tweede lid van artikel 10 EVRM. Dit betekent dat moet worden vastgesteld of de beperking is gebaseerd op de wet, zij één van de in het lid genoemde belangen dient en of ze noodzakelijk is in een democratische samenleving. Het EHRM gaat er veronderstellenderwijs vanuit dat is voldaan aan de eerste twee voorwaarden en gaat meteen over tot de beoordeling van de noodzaak van de maatregel. Eerst wordt in zijn algemeenheid overwogen dat een bijzonder belang wordt gehecht aan het ambt van Baka, de uitspraken die hij in het openbaar heeft gedaan, de context waarin die zijn gedaan en de reactie van de autoriteiten daarop. Daarnaast wordt vastgesteld dat Baka de kritiek heeft geuit in functie en dat die kritiek betrekking heeft op voor de rechtspraak relevante wetsvoorstellen. Het EHRM verwijst in dit verband naar de zaken *Kudeshkina t. Rusland* en *Wille t. Liechtenstein*.⁷ Deze zaken hebben net als de zaak *Baka* een politiek aspect. De zaak *Kudeshkina* heeft betrekking op het disciplinair ontslag van een rechter op de grond dat zij in de media zware kritiek op de rechtspraak had geuit. Dit had zij gedaan als onderdeel van haar politieke campagne om lid van de Doema te worden. De zaak *Wille* betreft een rechter die een lezing hield over een politiek beladen onderwerp met als gevolg dat hij niet werd herbenoemd. In beide zaken heeft het EHRM geoordeeld dat artikel 10 EVRM is geschonden en in beide zaken is overwogen dat het enkele feit dat een uitspraak bepaalde politieke implicaties heeft op zichzelf genomen geen grond is om die te verbieden. Wat de zaak *Baka* nadrukkelijk onderscheidt van deze zaken is dat Baka niet alleen het recht had om zijn mening te geven, maar vanuit zijn functie ook de plicht had om dat te doen. Het EHRM overweegt daarbij dat niet blijkt dat de kritiek die Baka uitte, verder ging dan van kritiek vanuit een zuiver professioneel perspectief mocht worden verwacht en dat geen sprake was van een op de persoon gerichte aanval of belediging.⁸

⁷ *Infra* noot 8.

⁸ Zie ook EHRM 28 oktober 1999, appl. no. 28396/95 (*Wille/Liechtenstein*), par. 67 en EHRM 26 februari 2009, appl. no. 29492/05 (*Kudeshkina/Rusland*), par. 95.

6. Een andere omstandigheid die door het EHRM in het kader van de beoordeling van de noodzaak van de maatregel wordt meegewogen is de proportionaliteit van de maatregel. In dit kader overweegt het EHRM dat de aanstelling van Baka drieënhalf jaar voortijdig ten einde is gekomen en dat dit voor Baka financiële consequenties heeft. Ook wijst het EHRM op het ‘chilling effect’ van het einde van de aanstelling, een effect dat het EHRM nadelig acht voor de samenleving in zijn geheel. In de rechtspraak over de rechterlijke vrijheid van meningsuiting is het ‘chilling effect’ een goede bekende. Het EHRM heeft de betekenis ervan voor de rechtspraak toegelicht in de zaak *Kayasu t. Turkije*,⁹ een zaak waarin een openbaar aanklager werd ontslagen, omdat hij de strafrechtelijke vervolging initieerde van een aantal hooggeplaatste functionarissen wegens hun betrokkenheid bij de staatsgreep in Turkije. De betekenis van het ‘chilling effect’ is daarin gelegen dat, wil het publiek vertrouwen kunnen hebben in justitie, het publiek het vertrouwen moet hebben dat rechters en aanklagers de beginselen van de rechtstaat effectief zullen handhaven. Hierachter ligt de gedachte dat dit vertrouwen er niet zal zijn als het publiek weet dat deze functionarissen moeten vrezen voor repercussies als zij doen wat volgens hun noodzakelijk is. Het is daarmee de bescherming van het vertrouwen van het publiek in de rechtspraak dat door het EHRM wordt meegewogen bij de beantwoording van de vraag of de maatregel noodzakelijk is in een democratische samenleving.

7. In de zaak *Baka* speelt bij die vraag ook een rol dat er op nationaal niveau geen procedure bestond om het voortijdige einde van de aanstelling aan te vechten. Deze omstandigheid leidt er in deze zaak al toe dat het EHRM een schending van artikel 6 EVRM aanneemt. Bij de beoordeling van de noodzaak van de maatregel keert deze derhalve terug. Het ontbreken van een procedure die voldoet aan de eisen van *fairness* kan een belangrijke factor zijn in die beoordeling: er moet op nationaal niveau sprake zijn van een realistische mogelijkheid om de beschuldigingen van de autoriteiten aan te vechten.¹⁰ Die mogelijkheid ontbreekt onder meer als bewijsmateriaal of bepaalde stellingen in de procedure niet goed zijn onderzocht.¹¹

8. Het EHRM concludeert op grond van de bovenstaande factoren unaniem dat sprake is van een schending van artikel 10 EVRM omdat het voortijdige einde van de aanstelling van Baka als President van het Hoogerechtshof niet noodzakelijk is in een democratische samenleving.

10. De grootschalige hervormingen in Hongarije zijn niet onopgemerkt aan de wereld voorbij gegaan. Respectievelijk medio 2011 en december 2011 hebben de Commissie van Venetië, het adviesorgaan van de Raad van Europa dat zich bezighoudt met advisering op het gebied van constitutionele hervormingen, en de Europese Commissie hun zorgen geuit over de positie van Baka, de verplichte vervroeging van de pensioenleeftijd van rechters¹² en andere onderdelen van de hervormingen, zoals de positie van het bankwezen. Op 7 juni 2012 heeft de Europese Commissie een inbreukprocedure tegen Hongarije aanhangig gemaakt bij het Hof van Justitie

9 EHRM 13 november 2008, appl. nos. 64119/00 en 76292/01 (*Kayasu/Turkije*), par. 106.

10 EHRM 14 oktober 2010, appl. no. 4260/04 (*Andrushko/Rusland*), par. 53; EHRM 27 juni 2006, appl. no. 51041/99 (*Saygili & Seyman/Turkije*), par. 24 e.v.

11 EHRM 26 februari 2009, appl. no. 29492/05 (*Kudeshkina/Rusland*), par. 97.

12 EHRM 27 mei 2014, appl. no. 20261/12 (*Baka/Hongarije*), par. 47.

van de EU en bij uitspraak van 6 november 2012¹³ heeft het Hof geoordeeld dat Hongarije met de verplichte vervroeging van de pensioenleeftijd van rechters inbreuk maakt op de richtlijn voor gelijke behandeling in arbeid en beroep.¹⁴ De zaak *Baka* is hiermee onderdeel van een breder debat over de stand van de democratie en het bestaan van een onafhankelijke rechtspraak in Hongarije. Deze zaak wordt door het EHRM ook in die sleutel gezet. Zo bevat het arrest op de rechterlijke onafhankelijkheid betrekking hebbende passages uit *The European Charter on the Statute for Judges* en de *EU-Recommendation (2010) 12 judges: independence, efficiency and responsibilities*. Ook in de eerdere rechtspraak over rechters die een beroep doen op artikel 10 EVRM heeft het EHRM zijn overwegingen in het kader van de onafhankelijkheid van de rechtspraak geplaatst, met name daar waar het gaat om hooggeplaatste rechters.¹⁵ In de zaak *Baka* overweegt het EHRM in het verlengde hiervan:

'The Court notes that the status which the applicant enjoyed as President of the Supreme Court did not deprive him of the protection of Article 10 (...). Moreover, having regard in particular to the growing importance attached to the separation of powers (...) and the importance of safeguarding the independence of the judiciary, any interference with the freedom of expression of a judge in a position such as the applicant's calls for close scrutiny on the part of the Court.'¹⁶

11. De zaak *Baka* past ook in het beeld van de rechtspraak in Oost-Europa zoals dat oprijst uit de jurisprudentie van het EHRM van de laatste jaren. Uit die rechtspraak blijkt van een voortdurend touwtrekken tussen rechtspraak en politiek. Dit is bijvoorbeeld zichtbaar in de eerder genoemde zaken van rechter *Harabin t. Slovakije* uit 2004 en 2012. Uit het eerste arrest blijkt dat de wetgever met een wetwijziging de aanstelling van Harabin als President van het Hooggerechtshof wilde bekorten, wat uiteindelijk niet slaagde. Uit het tweede arrest blijkt dat Harabin, die in de periode 2006-2009 Minister van Justitie was, een disciplinaire procedure is gestart tegen de toenmalige President van het Hooggerechtshof en dat hij, nadat hij in 2009 zelf weer President van het Hooggerechtshof was geworden, op zijn beurt weer werd geconfronteerd met een door de Minister van Justitie geïnitieerde disciplinaire procedure. Vers in het geheugen ligt ook de zaak *Volkov t. Oekraïne*¹⁷ uit 2013. Die zaak betreft het disciplinair ontslag van een rechter van het Hooggerechtshof, die er bij het EHRM over klaagt dat met het ontslag en de ontslagprocedure inbreuk was gemaakt op artikel 6 en 8 EVRM. Het EHRM legt in die zaak het tuchtrechtelijke systeem voor rechters in Oekraïne langs de meetlat en constateert dat dat systeem talloze gebreken vertoont. Algeheel dieptepunt daarbij is wel de stemfraude die in het Oekraïense Parlement had plaatsgevonden in de ontslagprocedure tegen Volkov. In de zaak *Agrokompleks t. Oekraïne*¹⁸ uit 2011 was al gebleken dat de politiek in dat land pressie op de rechtspraak uitoefent als het erop aankomt. Die zaak draait om het faillissement van de grootste olieraffinade-

13 HvJ EU 6 november 2012, nr. C-286/12 (Commissie/Hongarije), *EHRC* 2013, 49 (m.nt. Van Rossem), *NJ* 2013, 169 (m.nt. Mok).

14 Richtlijn 2000/78/EG van de Raad van 27 november 2000 tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroep (*PbEG* 2000, L 303/16).

15 EHRM 28 oktober 1999, appl. no. 28396/95 (Wille/Liechtenstein), par. 64.

16 EHRM 27 mei 2014, appl. no. 20261/12 (Baka/Hongarije), par. 88.

17 EHRM 9 januari 2013, appl. nr. 21722/11 (Volkov/Oekraïne), *EHRC* 2013, 80 (m.nt. Sillen). Zie over dit arrest ook S. Dijkstra, 'Het tuchtrecht voor rechters in Europa en Nederland in beweging: over disciplinaire sancties en machtscheiding', *Trema* 2013, p. 273-279.

18 EHRM 6 november 2011, appl. no. 23465/03 (Agrokompleks/Oekraïne).

rij van het land, LyNOS,¹⁹ waarin de staat de meerderheidsaandeelhouder is. Agrokompleks, aanvrager van het faillissement, klaagde er bij het EHRM over dat de faillissementsprocedure niet voldeed aan de eisen van artikel 6 EVRM. Het EHRM honoreert die klacht en stelt vast dat de autoriteiten aanhoudend in de procedure intervenueerden en dat de President van het Hof waar de procedure liep, contacten over de zaak onderhield met de premier en het verloop van de procedure intern beïnvloedde.²⁰ Bij beslissing van 25 juli 2013²¹ heeft het EHRM Agrokompleks in verband hiermee een schadevergoeding van 27 miljoen euro toegekend.

12. De conclusie die tegen bovenstaande achtergrond na de zaak *Baka* (opnieuw) veilig kan worden getrokken is dat er voor het EHRM nog steeds een belangrijke rol is weggelegd als het gaat om het waarborgen van de positie van een onafhankelijke en onpartijdige rechtspraak in Europa en dat onderdeel daarvan is de bescherming van de vrijheid van meningsuiting van de individuele rechter.

19 De volledige naam: LysychanskNaftoOrgSyntez.

20 Volkov (*supra* noot 17), par. 129, 138 & 150.

21 EHRM 25 juli 2013, appl. no. 23465/03 (Agrokompleks/Oekraïne).